

Dansk Suffolk

www.suffolk.dk

Nyhedsbrev Oktober 2010 Husk generalforsamlingen i forbindelse med fagmødet.

Fagmødet 2010

afholdes lørdag den 6. november på
Bygholm Landbrugsskole
Hattingvej 49, Horsens

09.30 Kaffe

10.00 Velkomst og kort nyt ved Avlsudvalget.

10.15 Registrering i fårebesætninger. Hør om 3 forskellige registreringssystemer

- Programpakken FåreData v/Erik Lund, IT konsulent, LundData Consult
- Elitelam v/Jens Bonderup Kjeldsen, formand for Gotlænderforeningen
- Fåreregistreringen v/konsulent

11.40 Årets bedste avlsresultater

12.00 Uddeling af Poda-prisen

12.15 Frokost

13.15 De enkelte raceudvalg/foreninger holder separate møder

Alle er velkomne!

Deltagelse for hele dagen inkl. morgenkaffe, frokost og eftermiddagskaffe koster 225,- kr. Deltager man kun eftermiddag, er prisen 50 kr. inkl. kaffe.

Af hensyn til mødets tilrettelægning skal der ske **tilmelding seneste fredag den 29. oktober** til Anne Marie Bowen på tlf. 33 39 46 31 eller e-mail: amb@lf.dk

kkf/far/895

Dansk Suffolk

www.suffolk.dk

Fåredag på Tamu-Center Vitskøl

Ca. 30 medlemmer og interesserede havde sat dagen af til fåredagen på Vitskøl Kloster. Et flot antal. Vejret var ikke med os, så vi måtte trække ind for at spise vores frokost. Efter frokosten fortalte Jørgen Block om arbejdet med landbruget og om at få sat gang i de unge mennesker der er tilknyttet centeret. Et spændende tiltag, fra lammeskuet kunne man se at eleverne tydeligt havde en god omgang med fårene.

Kl. 14.00 ankom de sidste, vi gik på markvandring, et barsk og storslået natur. Vitskøl fårene afgræssede helt ude ved fjorden og det så ud til at fårene klarede sig godt i de barske omgivelser. Den ene vædder så dog noget brugt ud, men det skyldtes nok mere det antal får som han ilæmmede. Inde i stalden gik nogle lam der skulle fedes færdig, desuden gik der 3 flotte vædderlam, de var nyklippede og alle havde været på lammeskue og fået 23 point. Det er skønt at se så flotte væddere inden for vores race.

Kaffen blev indtaget i et af klosterets lokaler og nogle havde bagt kage, som for øvrigt blev rost meget. Tiden var nu inde til at vi tog nogle emner op og det første var ormeproblematikken. Kunne vi få aflivet snakken blandt fårefolk om at sort hoved giver sort røv. Anne Nymand fortalte at der ikke er større tilbøjelighed til orm i gødningsprøver hos sorthoved end hos hvidhoved.

Jeg tror at vi var enige om, at vi skulle gøre noget for på sigt at fremavle får der er meget resistente for orm og allerede nu starte med at sætte de får ud som er mest følsomme for orm.

Vi var også omkring de nye tiltag omkring registrering. Fremover skal alle dyr med ukendt data, så som import dyr starte på 100. Dyr der har en sikkerhed under 10 % vil også have registreres med 100. Det må stille især vore import dyr bedre fremover.

Efter markvandringen. Fik vi set en del af klosteret og hørt om den blå dame der er klosterets spøgelse.

Efter en tur i gartneriet var det tid at spise i Munkekælderen. Et overdådigt måltid tilberedt af Ulrich Berg og kokkene på stedet.

Vi vil gerne takke Jørn for den gæstfrihed han modtog os med. Samt den tid han brugte på at fortælle om Vitskøl kloster og de fine omgivelser der er kendetegnet for stedet. Fårene er virkelig fine og man kan se der er kræset om dem. En landmand der ikke bare vil dyrene det godt men også har blik for avlen i særdeleshed.

På bestyrelsens vegne
Jens Østegaard og Conny Lauesen

Dansk Suffolk

www.suffolk.dk

Brunst synkronisering ved vædderpåvirkning. **Af Elisabeth Ebbesen.**

Ønsker du at få samlet læmmesæson, skal dette forberedes i god tid. Ved at brunstsynkronisere fårene opnås mange fordele, eksempelvis en mere ensartet fodring, både før og efter læmning, kortere læmmeperiode, overvågning afkortes og lettes.

Forberedelser:

Er fårene for fede, gavner det at sætte dem på slankekur, det kan være en dårlig græsmark eller halm, vand og mineraler i ca. 3 uger. Magre får sættes på godt græs eller tildeles ekstra foder. Vægtkurven skal her være opadgående.

Får og vædder klippes og klovplejes om nødvendigt. Husk at klippe pungen. Evt. parasitbehandling bør ikke gives senere end 2 mdr. før ilæmning og tidligst 2 mdr. efter. Undgå at stresser dyrene. Mineraler er en vigtig ting og skal altid, ligesom vand, være tilstede, ikke bare en saltsten, men en blanding af både mikro- og makromineraler.

Selve synkroniseringen:

Fase 1:

Alt hankøn incl. vædderlam fjernes fra fårene, således at disse hverken kan se, høre eller lugte en vædder i ca. en mdr.

Fase 2;

Selve synkroniseringen varer 21 døgn. En teaser vædder (en steriliseret vædder, ikke kastreret) eller blot en vædder med forklæde, sættes ind til flokken. Får og teaser vædder går nu sammen i nøjagtig 21 dage. Hold godt øje med forklædet - at det sidder som det skal.

Fase 3:

På 21. dag samles fårene, sorteres i grupper afhængig af, hvilke væddere, der skal sættes til, såfremt man bruger flere. Vædderen forsynes med sele og farvepude. Dato for bedækning noteres og læmning kan forventes fra 145. dag. For at kontrollere omløbning sættes en anden farve i selen. Er der mange omløbninger, må man mistænke vædderen og ny sættes til. Hellere lam efter uønsket vædder end slet ikke lam. En anden årsag kan være at et vædderlam har været mere aktiv, end man troede, så sørg for, at vædderlam på 4 mdr. og derover, fjernes fra fårene.

Fase 4:

Når ilæmningen er omme, skal der være ro omkring dyrene, stressende elementer bør undgås, indtil det befrugtede æg, "embryonet" har sat sig fast, efter 4 til 6 uger, og fårene må på intet tidspunkt i denne periode tabe i huld. Det er nu og i læmmetiden en stor part af grundlaget for økonomien i fåreavlen grundlægges. Få lavet en foderplan, men husk en sådan er kun vejledende og bør altid følges op af en huldvurdering.

Mine egne erfaringer.

For mange år siden var jeg på Tune Landbrugsskole. Dér havde vi den svenske fårekonsulent Erik Sjödin som foredragsholder, i øvrigt forfatteren til fåreavlerens bibel "FÅR" - en meget anbefalelses værdig bog. Han introducerede os til dette program, som anvendes på inseminationsstationen på Gotland.

Jeg har praktiseret denne synkronisering igennem 32 år og altid fået mine lam inden for perioden 10 - 17 dage, bortset fra ilæmmede gimmere, disse kan ikke synkroniseres. I de senere år har jeg undladt at flushe med kraftfoder, men anvendt en mineralbalje indeholdende mikro- og makromineraler, vitaminer, især E-vitamin, olie og melasse, -der findes flere produkter. Fårene elsker produktet, og jeg slipper for den daglige fodring. Baljen kan stå ude i al slags vejr, og vandet der samler sig ovenpå, drikkes med velbehag. Vitamin/mineralbaljen er dyr, men anvendt i den korte ilæmningsperiode, ikke dyrere end kraftfoder. Efter jeg er begyndt at anvende dette produkt, har frugtbarheden hos mine dyr ligget på omkring 2 til 2,2, hvilket ikke er normen for min race.

Ovenstående artikel er forfattet af Elisabeth Ebbesen, Shropshire - avler.

Giftige planter - Skarntyde

Systematik

Familie: Skærmblostmfamilien (*Umbelliferae*), Parsley, Parsnip family

Slægt: Skarntyde (*Conium*),

Art: Skarntyde (*C. maculatum*), Poison-Hemlock

Udseende

Plantens stængel er glinsende glat, hul, blådugget og har røde pletter. Planten er 50 - 275 cm høj. Bladene er tre til fire gange fjersnitdelte. Blomsterne er hvide med fem lige lange kronblade. Frugten er rund med ujævne lister. Skarntyde blomstrer i juni - juli. Planten lugter "muse-agtigt", hvis den knuses.

Voksesteder

Skarntyde vokser i vejkanter, i haver og parker.

Forvekslingsmuligheder

Skarntyde kan forveksles med andre skærmblostmrede planter, som Gifttyde (*Cicuta cirosa*), Hundepersille (*Aethusa cyanapium*), Almindelig-Bjørneklo (*Heracleum sphondylium*) og Hulsvøb (*Shaerophyllum temulum*).

Skarntyde kan kendes på, at blomsterne er i sammensatte skærme, at kronen er hvid, frugterne er glatte ved modenhed, og at stænglen er glat og rødpletet.

Giftvirkning

Skarntyde indeholder giftstofferne *coniine*, *gamma-coniceine* og *N-methylconiine*, hvor *coniine* er det vigtigste. Coniin virker lammende og findes i alle dele af planten.

Skarntyde er giftig for alle dyrearter, selv i små koncentrationer. For kvæg anses en andel på 1-10% Skarntyde af foderet som tilstrækkelig til at give forgiftning eller dødsfald.

Skarntyde kan give forsterskader hos drøvtyggere og svin. Kvæg og svin er mere udsat end får og geder.

Dansk Suffolk

www.suffolk.dk

Den kritiske alder for fosterskader er for geder 30-60 dage, for kvæg 40-70 dage, for grise 30-60 dage.

De græssende husdyr vil normalt vrage Skarntyde, hvis der er andet foder på marken.

Giftstoffet *coniine* er meget flygtigt, derfor er der normalt ingen fare ved udfodring af tørt hø, dog er der noget, der tyder på, at frøene beholder deres giftvirkning, selv når de er tørre. Fugtigt hø vil kunne beholde giftvirkningen.

Symptomer

Symptomer på akut forgiftning med Skarntyde er manglende appetit, svingende puls, spyttsekretion, muskeltrækninger, hyppig vandladning, langsom og besværet vejrtrækning, lammelser og død.

Ved kronisk forgiftning ses der fosterskader som ganespalte, rygsøjle abnormaliteter, krumme ben og snoet hale.

Urin og udåndingsluft fra dyret vil lugte "muse-agtigt", hvis dyret er forgiftet.

Behandling

Behandling mod forgiftning med Skarntyde bør sigte mod at fjerne giften, så som at tømme maven. Tildeling af gavesyre kan i nogle tilfælde neutralisere giftstoffet. Derudover bør der behandles mod de aktuelle symptomer.

Giftige planter - Kærpadderok

Systematik

Familie: Padderokker (*Equisetaceae*)

Slægt: Padderok (*Equisitum*)

Art: Kærpadderok (*E. palustre*)

Udseende

Padderok familien rummer flere forskellige arter. Alle er dog opbygget efter samme enkle plan, En stærk leddelt overjordisk stængel, som ved hvert led bærer en kreds af skælblade. Planten har en langstrakt underjordisk stængel. Øverst på stænglen sidder et meget karakteristisk sporehus. Padderokken formerer sig ved sporer.

Kærpadderokken er stærkt grenet sædvanligvis helt fra grunden. Agerpadderokken er ikke grenet på samme måde som Kærpadderokken.

Voksesteder

Kærpadderokken vokser på fugtige områder som langs med vandløb, søer og på engdrag. På engarealerne kan planten forekomme meget hyppigt.

Forvekslingsmuligheder

Planten forveksles tit med Agerpadderok som er meget udbredt og slet ikke giftig i samme udstrækning som Kærpadderokken. Agerpadderok er udbredt på marker, langs veje og skovkanter, men er ikke grenet på samme måde som Kærpadderokken.

Giftvirkning.

Padderokken indeholder et enzym thiaminase der nedbryder vitamin B1 og dermed medfører vitaminmangel. Yderligere indeholder planten forskellige alkaloider og organiske syrer. Plantens primære toksiske effekt syntes dog, at være dens antithiamin virkning.

Det er særligt Kærpadderokken som er giftig. Agerpadderokken som er meget udbredt på marker, langs veje og skovkanter er ikke nær så giftig som Kærpadderokken.

Forgiftning forekommer oftest hos heste og kvæg og mere sjældent hos får. Forgiftningstilfælde optræder helt overvejende i forbindelse med hør med store mængder padderok. Giftstoffet nedbrydes således ikke ved tørring. I litteraturen er angivet, at fodring med hør med et indhold af 20% kærpadderok givet til heste over en periode på 2 uger gav anledning til forgiftningssymptomer.

Symptomer.

En padderok i ny og næ gør ingen skade. Men optages planten løbende over et længere tidsrum er forgiftningssymptomerne beskrevet som nervøse forstyrrelser, mangel på appetit, depression, diarre, nedsat hjertefunktion og alvorlig almen svækelse.

Behandling.

Indsprøjtning af thiamin i forgiftede dyr angives at have god effekt.

Bekæmpelse

Om foråret kan der bekæmpes med MCPA- midler med 75% virksomt stof.

Da Kærpadderok især vokser på sure engdrag kan plantens forekomst være tegn på kalkmangel.